EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 12 12
COM(2019) 639 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 654/2014 taikymo srities peržiūra

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 654/2014 taikymo srities peržiūra

1. ĮVADAS

Ši ataskaita susijusi su 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 654/2014 (toliau – Vykdymo užtikrinimo reglamentas)[1], kuriuo nustatytos taisyklės ir tvarka, kuriomis siekiama užtikrinti veiksmingai ir laiku įgyvendinamas Europos Sąjungos teises pagal tarptautinės prekybos susitarimus. Vykdymo užtikrinimo reglamentu Europos Sąjungai suteikiama galimybė sustabdyti įsipareigojimų pagal Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) steigimo sutartį ir kitus tarptautinius prekybos susitarimus, įskaitant regioninius ir dvišalius susitarimus, taikymą arba juos atšaukti *priėmus* sprendimą dėl prekybos ginčų pagal atitinkamą susitarimą. Juo Komisijai taip pat suteikiami įgaliojimai subalansuoti iš naujo įsipareigojimus pagal PPO susitarimo dėl apsaugos priemonių 8 straipsnį arba kitų tarptautinių susitarimų nuostatas dėl apsaugos priemonių ir reaguoti į kitų PPO narių taikomų nuolaidų pakeitimus, kaip numatyta GATT XXVIII straipsnyje.

Sustabdžius įsipareigojimų taikymą arba juos atšaukus, ES prekybos politikos priemonės gali būti priimtos įgyvendinimo aktu po nagrinėjimo procedūros. Šios priemonės apima i) tarifų nuolaidų taikymo sustabdymą ir naujų arba padidintų muitų nustatymą; ii) prekių importo kiekybinių apribojimų įvedimą arba padidinimą taikant kvotas, importo arba eksporto licencijas ar kitas priemones ir iii) nuolaidų viešųjų pirkimų srityje taikymo prekėms, paslaugoms ar tiekėjams sustabdymą.

2. PERŽIŪROS REIKALAVIMAS

Vykdymo užtikrinimo reglamento 10 straipsnyje Europos Komisijai buvo pavesta peržiūrėti reglamento taikymo sritį, visų pirma prekybos politikos priemones, kurios gali būti priimtos, bei jo įgyvendinimą ir pranešti savo išvadas Europos Parlamentui ir Tarybai. 2017 m. liepos mėn. atlikus pirminę peržiūrą (Reglamento 10 straipsnio 2 dalis), peržiūrą pagal Reglamento 10 straipsnio 1 dalį buvo numatyta atlikti 2019 m. liepos 18 d.

Peržiūros metu paaiškėjo, kad reglamentą reikia iš dalies pakeisti. Todėl dabar peržiūros ataskaita pateikiama kartu su pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas.

[1] 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 654/2014 dėl Europos Sąjungos teisių taikyti tarptautines prekybos taisykles ir užtikrinti šių taisyklių vykdymą įgyvendinimo (OL L 189, 2014 6 27, p. 50).

3. TAIKYMO SRITIES, PREKYBOS POLITIKOS PRIEMONIŲ IR VYKDYMO UŽTIKRINIMO REGLAMENTO ĮGYVENDINIMO PERŽIŪRA

3.1. Reglamento taikymo sritis

Vykdymo užtikrinimo reglamento 3 straipsnyje numatyti atvejai, kai taikomas Vykdymo užtikrinimo reglamentas ir ES turi teisę taikyti atsakomąsias priemones. ES gali taikyti šias priemones tik 1) priėmus privalomą sprendimą dėl prekybos ginčo ES naudai, 2) kaip perbalansavimo priemones reaguojant į kitos šalies nustatytą apsaugos priemonę, kaip numatyta pagal taikytinas tarptautinės prekybos taisykles, arba 3) kai PPO narė koreguoja arba atšaukia savo nuolaidas pagal 1994 m. GATT XXVIII straipsnį ir nesusitariama dėl kompensacinio koregavimo.

3.1.1. Tolesni veiksmai po privalomo sprendimo dėl prekybos ginčo ES naudai priėmimo

Pirma situacija, kai Vykdymo užtikrinimo reglamentas gali būti taikomas, yra tada, kai ginčų sprendimo procedūra PPO arba pagal kitus tarptautinius prekybos susitarimus baigėsi privalomo vykdyti sprendimo dėl prekybos ginčo priėmimu ir ES įgyja teisę sustabdyti įsipareigojimų taikymą dėl to, kad pralaimėjusi šalis privalomo sprendimo neįgyvendina.

Peržiūrimuoju laikotarpiu tokio atvejo nebuvo, tačiau po to, kai 2019 m. balandžio mėn. PPO nagrinėjamame ginče dėl bendrovės „Boeing“ buvo priimta Apeliacinio komiteto ataskaita dėl atitikties reikalavimams[2], kurioje patvirtinta, kad Jungtinių Valstijų subsidijos bendrovei „Boeing“ ir toliau daro didelę žalą bendrovei „Airbus“, Komisija pradėjo viešas konsultacijas[3] dėl preliminaraus Jungtinių Valstijų produktų, kuriems Sąjunga gali taikyti atsakomąsias priemones, sąrašo. Šiuo metu vyksta PPO arbitražas dėl atsakomųjų priemonių lygio. Viešos konsultacijos yra pirmasis žingsnis siekiant nustatyti prekybos politikos priemones pagal Vykdymo užtikrinimo reglamentą.

Kaip gerai žinoma, PPO Apeliacinis komitetas yra atsidūręs krizinėje padėtyje. Kiek tai susiję su PPO, Reglamentas parengtas remiantis prielaida, kad ginčų sprendimo mechanizmas visapusiškai veiks, įskaitant PPO apeliacinio komiteto peržiūrą, po kurios bus priimtas galutinis privalomas sprendimas. Per pastaruosius dvejus metus dėl naujų Apeliacinio komiteto narių skyrimo blokavimo kyla vis didesnė grėsmė šiam tikrumui. PPO apeliacinis komitetas negali nagrinėti apeliacinių skundų, kai dalyvauja mažiau nei trys nariai. Nuo 2019 m. gruodžio 11 d. liko tik vienas Apeliacinio komiteto narys. Taigi būsimos kolegijos ataskaitos gali būti apskundžiamos žinant, kad ginčo sprendimas įstrigs, o tai atimtų iš šalių galimybę, kad bus priimtas galutinis, privalomas sprendimas, o jo vykdymas bus užtikrintas.

Nors ES parengė nenumatytų atvejų priemones kaip laikinąjį susitarimą, kuriuo siekiama atkartoti PPO apeliacinių skundų nagrinėjimo mechanizmą per arbitražo procesą, numatytą PPO susitarimo dėl ginčų sprendimo 25 straipsnyje, šis susitarimas nėra automatiškai taikomas ir ES neturi garantijos, kad kita šalis sutiks jį taikyti.

---

[2] Jungtinės Valstijos. Priemonės, darančios poveikį prekybai dideliais civiliniais orlaiviais. Antrasis skundas (DS353).

[3] PPO „Boeing“ ginčas: ES paskelbė preliminarų JAV produktų, kuriems gali būti taikomos atsakomosios priemonės, sąrašą; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_19_2162

Peržiūrint Vykdymo užtikrinimo reglamento taikymo sritį, susijusią su kitais tarptautiniais prekybos susitarimais, nustatyta dar viena problema. Panaši blokuojamo ginčų sprendimo padėtis gali susidaryti ir pagal kitus prekybos susitarimus, įskaitant regioninius ir dvišalius susitarimus, jei trečioji šalis nebendradarbiauja, kiek būtina, kad privalomas ginčų sprendimo mechanizmas veiktų. Pavyzdžiui, kai kita šalis nepaskirs teisėjo ir nebus atsarginio mechanizmo tokiai padėčiai ištaisyti, ES negalės pasiekti, kad būtų priimtas privalomas sprendimas, kurio vykdymą būtų galima užtikrinti.

Kadangi Vykdymo užtikrinimo reglamentas gali būti taikomas tik po to, kai priimamas privalomas sprendimas, reglamento tikslas – suteikti ES priemones, būtinas norint veiksmingai ir greitai reaguoti į neteisėtas trečiųjų šalių priemones ir apsaugoti ES ekonominius interesus, negali būti pasiektas. Siekiant spręsti šias problemas reikia pašalinti minėtą spragą ir atnaujinti reglamentą.

3.1.2. Perbalansavimo priemonės atsižvelgiant į trečiosios šalies apsaugos priemonę

Antra situacija, kai gali būti taikomas Vykdymo užtikrinimo reglamentas, apima perbalansavimo priemones, kai trečioji šalis nustato apsaugos priemonę nesusitarusi su ES dėl kompensacijos.

Iki šiol reglamentas šiuo tikslu buvo naudojamas vieną kartą, reaguojant į 2018 m. Jungtinių Valstijų nustatytus importo muitus plienui ir aliuminiui. ES nustatė perbalansavimo priemones – papildomus muitų tarifus kai kuriems iš JAV importuojamiems produktams[4]. Procedūriniu požiūriu įgyvendinimo aktas, kuriuo nustatytos perbalansavimo priemonės, buvo priimtas iš viso per du mėnesius, t. y. per PPO steigimo sutartyje nustatytą terminą. Vykdymo užtikrinimo reglamentas suteikė ES galimybę greitai reaguoti į JAV apsaugos priemones ir apginti ES ekonominius interesus. Todėl galima daryti išvadą, kad Vykdymo užtikrinimo reglamentas pasirodė esąs labai naudingas ir labai svarbi ES reakcijos į JAV plieno ir aliuminio priemones dalis.

3.1.3. Nuolaidų keitimas pagal GATT 1994 XXVIII straipsnį

Trečioji vykdymo užtikrinimo reglamento taikymo situacija – kitos PPO narės atliktas nuolaidų koregavimas pagal GATT 1994 XXVIII straipsnį, nesusitarus su ES dėl kompensacijos. Peržiūrimuoju laikotarpiu tokio atvejo nebuvo. Vis dėlto reglamentas galėjo atlikti tam tikrą vaidmenį šioje srityje, nes vien tai, kad yra reglamentas, rodo kitoms PPO narėms, kad ES gali pasinaudoti savo teisėmis perbalansuoti nuolaidas pagal XXVIII straipsnį, jei nesusitariama dėl kompensacijos, o tam taip pat taikomas griežtas terminas.

3.2. Prekybos politikos priemonės ir ligšiolinis įgyvendinimas

Vykdymo užtikrinimo reglamento 5 straipsnyje pateikiamas atsakomųjų priemonių, vadinamųjų prekybos politikos priemonių, kurias galima taikyti, kai ES turi teisę reaguoti į kitos šalies prekybos kliūtis, sąrašas. Sąraše numatytos trijų rūšių ES priemonės: a) tarifų nuolaidų taikymo sustabdymas ir naujų arba padidintų muitų nustatymas; b) prekių

[4] Šios priemonės nustatytos 2018 m. gegužės 16 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2018/724 dėl tam tikrų prekybos politikos priemonių, susijusių su tam tikrais Jungtinių Amerikos Valstijų kilmės produktais (OL L 122, 2018 5 17, p. 14–28), ir 2018 m. birželio 20 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2018/886 dėl tam tikrų prekybos politikos priemonių, susijusių su tam tikrais Jungtinių Amerikos Valstijų kilmės produktais, ir kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/724 (OL L 158, 2018 6 21, p. 5–18).

importo ar eksporto kiekybinių apribojimų įvedimas arba padidinimas ir c) nuolaidų viešųjų pirkimų srityje taikymo sustabdymas.

Peržiūrint šią reglamento dalį ypač atsižvelgta į Vykdymo užtikrinimo reglamento ligšiolinio taikymo atvejus. Kalbant apie papildomus JAV importo muitus plienui ir aliuminiui, ES į JAV priemones atsakė padidindama importo tarifus tam tikriems iš JAV importuojamiems produktams. Reglamentas pasirodė esąs labai veiksmingas tiek laiko požiūriu (greitai reaguota į JAV priemonę ir įgyvendinimo aktas priimtas laikantis griežtų PPO terminų), tiek priemonių, kurias ES turėjo galimybę taikyti, įvairovės požiūriu. ES nustatė atsakomąsias priemones, kurių dydis atitinka bendrą JAV priemonių, dėl kurių taikytas perbalansavimas, vertę, tačiau didelės dalies ES perbalansavimo priemonių taikymas atidėtas trejiems metams nuo JAV muitų nustatymo, kaip reikalaujama PPO susitarimo dėl apsaugos priemonių 8 straipsnio 3 dalyje. Taip, kiek tai leidžiama pagal PPO susitarimą, atkurta abipusių nuolaidų ir naudos pusiausvyra JAV ir ES prekybos santykiuose. Tai taip pat patvirtino Vykdymo užtikrinimo reglamento veiksmingumą, tinkamumą ir svarbą ES gebėjimui greitai ir veiksmingai reaguoti ir ginti savo ekonominius interesus.

Kitų dviejų rūšių priemonės, kurias leidžiama taikyti pagal Vykdymo užtikrinimo reglamentą, t. y. prekių importo ar eksporto kiekybinių apribojimų įvedimas ar padidinimas ir nuolaidų viešųjų pirkimų srityje taikymo sustabdymas, dar nebuvo išbandytos, tačiau jas bus galima naudoti ateityje.

Be to, nors reglamentas neapima kitų galimų priemonių, ypač paslaugų ar intelektinės nuosavybės srityje, Komisija mano, kad jos pateiktos išvados 2017 m. ankstyvajame vertinime pagal Reglamento 10 straipsnio 2 dalį tebegalioja ir šiuo metu. Atliekant šią peržiūrą konkrečiai apžvelgtos prekybos politikos priemonės, kurias galima priimti pagal Reglamentą. Šiuo metu Komisija nemato poreikio ir naudos išplėsti Reglamentą šiuo požiūriu. Taip yra visų pirma todėl, kad peržiūra parodė, jog šiuo metu, remiantis ligšioliniu Reglamento taikymu, ES turi pakankamai veiksmingų priemonių, kad apsaugotų ES interesus taip pat ir būsimais reglamento taikymo atvejais. Taip pat reikia priminti, kad pagal reglamentą galimos kitų dviejų rūšių priemonės, kurios iki šiol nebuvo taikomos, bet galės būti taikomos ateityje. Komisija mano, kad svarbu toliau stebėti ir peržiūrėti įvairias turimas priemones ir jų naudingumą. Tokia peržiūra turėtų būti grindžiama tiek būsimais taikymo atvejais, tiek kitais pokyčiais, kurie gali turėti įtakos Vykdymo užtikrinimo reglamento veiksmingumui platesniu požiūriu.

4. IŠVADA

Apibendrinant galima pasakyti, kad, nors Vykdymo užtikrinimo reglamentas iki šiol buvo naudojamas tik vieną kartą, jis pasirodė esąs esminė ES ekonominių interesų apsaugos priemonė reaguojant į trečiųjų šalių nustatytas prekybos kliūtis. Nors ši praktika buvo riboto pobūdžio, ji parodė, kad Reglamentas leidžia ES greitai ir veiksmingai reaguoti. Komisija mano, kad ne vien ligšiolinis Reglamento taikymas, bet ir tai, jog jis yra, turi svarbų poveikį, nes tai yra aiškus ženklas, kad ES gali apginti savo teises. Ribotą reglamento taikymą peržiūrimuoju laikotarpiu iš dalies būtų galima susieti su procedūriniu prekybos ginčų nagrinėjimo etapu. Vykdymo užtikrinimo etapas yra labai paženges prekybos ginčo etapas, kurį pasiekia tik nedaugelis ginčų, nes dauguma ginčų deramai išsprendžiami gerokai iki jo.

Dėl PPO institucinės krizės kylantys iššūkiai, susiję su ginčų sprendimu, taip pat galimi ginčų sprendimo pagal kitus tarptautinius prekybos susitarimus trūkumai kelia

susirūpinimą dėl esamo reglamento veiksmingumo. Todėl Komisija mano, kad būtina iš dalies pakeisti atvejų, kai galima taikyti Vykdymo užtikrinimo reglamentą, aprėptį, siekiant užtikrinti, kad ES galėtų veiksmingai ginti savo ekonominius interesus ir ateityje. Atsižvelgdama į pasiūlymą dėl pakeitimo Komisija toliau stebės bendrą Reglamento taikymą ir naudingumą.